

272. Petrivente, Újkúti-dűlő

(Zala megye) R

A jól ismert újkőkori lelőhelytől délre, az M7 autópályával párhuzamos 35. sz. út tervezett nyomvonalán 2006. november 17–29. között próbaásatást végeztünk. Ennek során 1045 m² kiterjedésű területet vizsgáltunk át, gyakorlatilag a megtelepülésre számításba jöhető részt, és csupán három objektumot találtunk egymáshoz közel a dombtetőn. Két telepjelenség előteres gabonatarató verem, a harmadik pedig egy kis árokszerű gödör volt. A vermet a kerámialeletek alapján a késő rézkori protoboleráz időszakban használhatták, az egyikből egy kiemelkedő lelet került felszínre: két oldalán díszített, trapéz alakú oltár(?). A harmadik objektum leleteket nem tartalmazott. A próbaásatás alapján megállapíthatjuk, hogy az újkőkori település 140 m-re délre már nem folytatódik, a protoboleráz idején pedig csak nagyon szórványos telepjelenségekkel számolhatunk ezen a részen.

HORVÁTH LÁSZLÓ

273. Pécel, MOL 1. sz. lelőhely

(MRT 13/3 k. 19/28 lh.)

(Pest megye) Ő, Szk, Á

2006-ban a Tiszaújváros–Százhalombatta MOL terméktávvezeték nyomvonalán ásott 5 m széles, 124 m hosszú árokban 12 régészeti objektumot tártunk fel, közülük 1 árokrészlet, 8 gödör, 1 kemenceplatni, kettő pedig valószínűleg anyagnyerőhely részlete. A 3. sz., 110×120 cm nagyságú, 2–3 cm vastag sütőfelület, a tapasztásában talált jellegzetes cserepek alapján, szkíta kori. Hasonló korú két gödör és talán az árok is. A 8. sz., nagyméretű, paticos-faszenes betöltésű anyagnyerő részletéből Árpád-kori cserepek és egy vasszeg került elő. A többi objektum lelet nélküli vagy a bennük talált néhány jellegtelen őskori cserép közelebbi korhatározásra alkalmatlan.

A leletek a váci Tragor Ignác Múzeumba kerültek.

KŐVÁRI KLÁRA

274. Pécel, MOL 2. sz. lelőhely

(Pest megye) I

A 2004-ben zajlott terepbejárásakor Árpád-korinak bizonyult lelőhelyen 2005-ben a MOL Tiszaújváros–Százhalombatta terméktávvezeték bővítése előtt folytatunk megelőző feltárást 200 m²-en, 5 m szélességben. Ekkor nem került elő régészeti jelenség. 2006-ban a vezeték építése során régészeti megfigyelést végeztünk a feltárt terület közvetlen szomszédságában, ekkor két ismeretlen korú objektum feltárta bontakozott ki az árok falában.

KŐVÁRI KLÁRA – KULCSÁR VALÉRIA

275. Pécs, Ágoston tér

(Baranya megye) Kő

2006. június 12–13-án a 16723 hrsz. telken felállítandó emlékmű alapozási munkálatainál végeztünk megelőző

feltárást. Egy 4,35×4,35 m nagyságú, 0,9 m mély sávalap szerepelt a tervekben, közepén pedig egy 1×1 m-es, ugyancsak 0,9 m mélységű szoboralap. A felszíntől kb. 0,2 m mélységben egy 20. századi lakóház alapjai kerültek elő, mozaikkő-burkolat alatt beton alapozást találtunk. Az alapozási árokban több helyen is homokba ágyazott kő- és téglafalat figyeltünk meg, a feltárt terület kis kiterjedése miatt azonban összefüggéseik pontos megállapítása nehézségekbe ütközik. A falszakaszok irányát rögzítettük. A fal közvetlenül a termőréteg alatt jelentkezett és a felszíntől kb. 0,9 m-ig mélyedt le, szélessége 0,68 m és 1,98 m között változott. A sávalap kiásásakor 0,9 m mélységben a DNy-i sarokban egy csontváza bukkantunk. A sírfolt nem volt megfigyelhető, azonban kiégett patics jelentkezett a váz alatt. A csontváz hossza 1,6 m, K–Ny-i tájolású, háton, nyújtott helyzetben feküdt, mindkét alkarja a medencén nyugodott. Melléklete nem volt, csupán néhány középkorra keltezhető kerámiadarabot és vasszöveget találtunk a váz szintjén. Tőle K-re – feltehetően egy gyermekvázhoz tartozó – al- és felkarcsontokra bukkantunk. A váz teljes feltáráására nem volt lehetőségünk. Mind a sávalapból, mind a tényleges szoboralapból középkori kerámiatöredékek és vastárgyak kerültek elő.

Munkatárs: Kárpáti Gábor.

VAJDA OLGA

276. Pécs, Káptalan utca 4.

(Baranya megye) Ró, N

2006. augusztus 21-én helyszíni szemlét végeztem a telken, ahol markoló által húzott árokban egy gödör nyomait találtam. A következő napokon az É–D-i irányú árokszakaszon vonalába eső gödörészlet Kondacs Pál kibontotta, az árok Ny-i falában pedig a metszetfalat tisztította meg. Az alját és aljának K-i végét elértük. A gödör pontos méretei nem ismertek, mivel részben még a föld alatt van. A kibontott rész betöltésében 4 réteget tudtam elkülöníteni. A legalsó rész egy vastag, meszes réteg, mely arra utalhat, hogy mészsoltó gödörként használták. A felette levő vékony, barna réteget egy homokos réteg, majd egy szürkés-barna réteg követi. A gödör felül tölcészerűen kiszélesedik. A bontás során sok állatcsont és néhány fémdarab mellett három korszak leletei kerültek elő: római tégladarab és cseréptöredékek, népvándorlás kori kerámia, valamint újkori cserepek.

GÁBOR OLIVÉR

277. Pécs, Rákóczi utca

(Baranya megye) I

2006 májusában műszeres régészeti lelőhely-felderítést végzett a lelőhelyen Pattantyús–Ábrahám Miklós (ELTE). Mérés hálózatban egyirányú mérésekkel (45 vonal, összesítve 1700 m hosszúságban) elvégezte a földradaros műszeres felderítést. A mérés alapján megszerkesztett rétegsorok képeit 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 és 100 cm mélységekben adta meg. Pécs város középkori várfala

a terület K-i határán húzódik. A vizsgált területen levő várfal önkényes beszögellésének tudományosan nem igazolt magyarázatoként a 20. sz. folyamán helyi történeti-régészeti legendává vált, hogy ide feltételezik az ókori Sopianae város amfiteátrumát. A földradarral vizsgált terület a középkori várfalon belül, de a feltételezett amfiteátrumon kívül, annak K-i oldalán található. A vizsgált terület római kor után pangó vizes, időszakosan mocsaras terület volt, melyet a középkorban kiszárítottak, planíroztak és beépítettek. Az újkorban tudatos bemélyítéssel mesterséges katlan jött itt létre, melynek szintkülönbsége a környező É-i parkoló területéhez viszonyítva 2,8 m. A mélység ellenére a jelenlegi talajszint alatt is vannak urbánus, emberi behatásra létrejött rétegek. Az ide tervezett parkoló miatt ezek vizsgálata volt a cél. A műszeres felderítés eredményeinek régészeti elemzése szerint a terület K-i oldalán jelentkező, bemért vonalas objektum vasbeton. Hasonlóan szabályos, az előbbi vonalához derékszögben csatlakozó K-Ny-i irányú vonal a terület É-i harmadában. Ugyanakkor a terület közepén 40–70 cm mélységben szögletes, lejjebb pedig eltűnő szabályos épület nyomai (alapjai?) látszanak. Az 1 m mélységű mérésekből következtethetően ott már jelentkezik az altalaj, illetve annak vízvisszatartó jellege.

GÁBOR OLIVÉR

278. Pécs, Rákóczi utca 6.

(Baranya megye) Kö, Tő

2006. október 31-én két kutatóárokmal próbaásatást végeztünk a tervezett mélygarázs építésének helyszínén (Hrsz.: 4124). A hosszanti kutatóárkot ÉK-DNy irányban, a keresztárkot pedig ÉNy-DK irányban, a telekhatárokhoz igazodva, azokkal párhuzamosan jelöltük ki. 2 m mélység után elértük a török kori rétegeket, afölött újkori építmények nyomait (emésztőgödör, szennyvízcsatorna, betonakna, házfalalapozás, beásás) találtuk az ugyancsak újkori hulladékkal teli rétegekben. A keresztárkokban a helyszűkössége miatt a török kori réteg tetejénél mélyebbre ásni nem tudtunk. A hosszanti árokban viszont 3,2–3,4 m mélységig kutattunk. A fekete, mocsaras jellegű török kori réteg felett egyenetlen vastagságú homokos feltöltést találtunk feltehetően a 18. századból. Alatta a török kori réteg annak egynemű, vizes jellege miatt nem volt elválasztható a középkori rétegtől, noha az alsóbb szint már középkori cserépdarabokat is tartalmazott. A megbolygatni kívánt török kori és középkori rétegekben külön régészeti objektumot nem találtunk, noha sok különböző korokból származó építési törmelék volt bennük.

Munkatárs: Szíjártó Kálmán ásatási technikus.

GÁBOR OLIVÉR

279. Pécs, Széchenyi tér 16–17–18., Király utca 1.

(Baranya megye) Kö

2006 júniusában az úgynevezett Nick-udvaros tömb (Hrsz.: 17541, 17542, 17543) területen régészeti szak-

felügyeletet végeztem az alapozási munkálatoknál. A feltárásokra az épület sarokpontjainál került sor, az épületen belül és az udvaron 3-3 helyen. Valamennyi árokban sárgásbarna, agyagos betöltést találtunk, mely néhol kötőrmelékkel erősen kevert volt, az alapozási feltárások az altalajt azonban sehol sem érték el. Minden árokban találtam kisebb-nagyobb téglá-, vagy kőfalat. Csekély számú kerámiatöredék került elő az árkokból, egyedül a 9. sz. alapozási feltárásból gyűjtöttünk össze nagyobb mennyiségű kerámiatöredéket, állatcsontot, valamint vastárgyakat.

A leleteket beszállítottuk a Janus Pannonius Múzeum Régészeti Osztályára.

VAJDA OLGA

280. Pilismarót, Helembai-zátony

(Pest megye) B, LT

2006. szeptember 27–28-án víz alatti felderítést végeztünk az itt található hajóroncsnál, melyről ez év tavaszán kaptunk lakossági bejelentést. A bejelentő elmondása szerint 2003-ban az akkor nagyrészt szárazra került zátonyon egy kb. 8 m hosszú palánkdarab állt ki a kavicsból, rajta iszkába szegekkel. A szeg típusa német és lengyel analógiák szerint a 15–16. századra keltezhető. A lelőhely jelentőségét az adja, hogy kortárs források (pl. Cuspinianus: Oratorio protreptica... 1526) szerint Mária királyné Esztergomnál megtámadott hajóinak egy része elsodródott és elsüllyedt. Mivel a zátony Esztergom alatt van, ideális hely elsodródott hajók felhalmozódására. Mivel a bejelentő csak hozzávetőlegesen tudta megadni a helyet, felderítésre volt szükség. A kutatást a Börzsöny Múzeum Baráti Köre finanszírozta, sajnos műszeres felderítésre nem volt módunk, ezért a máshol is bevált vezetőköteles felderítést alkalmaztuk. Ennek során 250 m hosszan, 30 m szélességben átfésültük a zátony oldalát. A hajóra nem bukkantunk rá. A felderítés során azonban nagy mennyiségű bronzkori és késő kelta (pl. grafitos) kerámiát találtunk, ezeket a Balassa Bálint Múzeumba szállítottuk. A felderítés nem cáfolja a hajó létezését, csak a módszer korlátait tükrözi. A biztos eredményhez szonaras és radaros mederfelmérést kellene végezni.

Munkatársak: Petrik Máté, Fekete Csanád, Grynaeus András, Olajos Szilvia, Gajó Gusztáv, Puskás Norbert, Lengyel László (a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat Búvárrégészeti Szakosztályának tagjai); Fésű József (Börzsöny Múzeum Baráti Köre) és Gelencsér Ferenc (bejelentő és a hajó kapitánya).

TÓTH JÁNOS ATTILA

281. Pocsaj, Apáti telep

(Hajdú-Bihar megye) U, Sza, Á

2006. szeptember-októberben a község Apáti telepén, a Létavértes felé vezető műút K-i oldalán megelőző feltárást folytatott a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok igazgatósága.